

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8. Vtrum antichristus possit etiam dici caput malorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](#)

Titulus clarus est. In corpore articuli est unica conclusio responsu quæsto: Antichristus est omnium malorum hominum caput & perfectio tamen. Haec conclusio habet tres partes, una affirmativa, & est omnium caput & perfectio ne: & duas negationes, quod non est caput & in ordinem, nec est virtutem, in interiori, & quæ exteriore lux, ta tres modos, quibus potest dici caput, similitudinem ad tres conditiones capit, & ordinem, virtutes & p sechonem. Et proprie in litera probatur processu diu natio, &c. qd primo re peptur, rimebris ac sufficiens diu natio conditionum, secundum quarum similitudinem caput dicitur in facies literis mystice. Deinde excludit signum duo membra, scilicet secundum ordinem, & secundum virtutem, tam inus quæ extra, & sic concludit tertium membrum, scilicet perfectionem. Vbi quia processus clare patet in litera, nota quod Author licer querat an antichristus, si caput omnium malorum hominum: quia tamen hoc ex auctoritate confitit sic esse, responderet ad id, quod est obscurum in hoc quæsto scilicet quæone sit caput omnium hominum malorum, & dicit quod ratione perfectionis. Nec hoc exorbitat ab arte: quoniam, ut patet 2. Poste, omnis quæsto est quæsto medii: constat autem quid est, esse medium ad omnem questionem sol uendam. Ratio autem, quæ antichristus est caput omnium malorum, est quod quid est esse caput in antichristo respectu omnium malorum. Con firmat autem litera conclusionem illata ex auctoritate Glossæ, quam etiam declarat, tollens falsum sensum, qui posset ex illa accipi, & clare patet omnia. Et deinde declarat quo pacto mali priores antichristi, & tempus se habet ad ipsum, sive figura qua libet, ut ex glossa super illud. Nam mysterium iam operatur iniquitatis, dicit. Vbi perspicere potes, est inter antichristum, & alios malos ipsius precedentibus non solum simplicem habitudinem perfecti ad imperf ectos, quia illæ perfectionem omnis malitia, si minima malitia, sed esse talem modum habitudinis imperfectionis, quo scilicet figura est imperfectio figurato, ita quod antichristus est caput precedentium maiorum ratione perfectionis, & quia in ipso est plenitudo malitiae in alijs pars aliqua malitia, & quia ipse est virtutis malitia, illi, ut figura tantæ furia malitia. Et propter dictum operari iam mysterium iniquitatis, quia in qui operantur malum, non solum secundum se, sed ut figura malitia sui capit. Figura enim mysterium est respectu figurati, & figuratum operari dicitur non secundum se, sed secundum figuratus quidam ad ipsum figurandum operantur, ut contingit quando mali inique agunt.

Gloria non est caput malorum. Vnius enim corporis non sunt diuersa capita: sed diabolus est caput multitudinis malorum. Non ergo antichristus est eorum caput.

Praterea. Antichristus est membrum diaboli: sed caput distinguuntur membris, ergo antichristus non est caput malorum.

Gloria non est caput malorum. Praterea. Caput habet influentiam in membra: sed antichristus nullam habet influentiam in malos, qui cum præcesserunt, ergo antichristus non est caput malorum.

SED CONTA est, quod Job 21, super illud, Interrogate quemlibet de viatoribus, dicit gl. * Dum de omnium malorum corpore loqueretur, subito ad omnium iniquorum caput antichristum verba conuertit.

HABEAT RESPONDEO. Dicendum, quod sicut supra dictum est, in capite naturali tria inueniuntur, scilicet ordo, perfectio, & virtus influendi. Quantum igitur ad ordinem temporis, non dicitur antichristus esse malorum caput, quasi eius peccatum præcesserit, sicut præcessit peccatum diaboli. Similiter etiam non dicitur esse caput malorum propter virtutem influendi: etiæ enim aliquos sui temporis ad malum sit conuerterunt, extremitas inducendo: non tamen illi, qui ante eum fuerunt, ab ipso sunt in malitiam induci, nec etiam eius malitiam sunt imitati, unde secundum hoc non possit dici caput omnium malorum sed aliquorum. Relinquitur ergo, quod dicatur caput omnium malorum propter malitiam perfectionem. Vnde super illud secunda ad Thessal. secundo, Ostendens se tamquam sit Deus, dicit glossa. * Sicut in Christo omnis plenitudo diuinitatis inhabuit, ita in antichristo omnis malitia plenitudo, non quidem ita, quod humanitas eius sit assumpta a diabolo in unitatem cister, sequitur, & erit perfectior in malitia, quam quicumque alij mali tam demum, quam homines, & consequenter est caput ratione perfectionis, tam demum quam hominum malorum. In oppositum est, & quia absurdum est ponere antichristum caput demum, & quia antichristus, cum sit viator purus, non potest ponere caput malorum in termino, quales sunt demones, cuilibet danatus, virote oino pitinan & inflexibilis ad bonum, sit perior quicunque viatore: sicut econtra, quilibet beatus melior est quocumque puro viatore, iuxta illud Matth. 11. Qui autem minor est in regno ecclorū, maior est illo, scilicet Ioseph Baptista.

ARTICULUS VIII.

ADOCTAVVM sic proceditur. Videtur, quod antichristus est caput omnium malorum.

K

cister, sequitur, & erit perfectior in malitia, quam quicumque alij mali tam demum, quam homines, & consequenter est caput ratione perfectionis, tam demum quam hominum malorum. In oppositum est, & quia absurdum est ponere antichristum caput demum, & quia antichristus, cum sit viator purus, non potest ponere caput malorum in termino, quales sunt demones, cuilibet danatus, virote oino pitinan & inflexibilis ad bonum, sit perior quicunque viatore: sicut econtra, quilibet beatus melior est quocumque puro viatore, iuxta illud Matth. 11. Qui autem minor est in regno ecclorū, maior est illo, scilicet Ioseph Baptista.

qad

QVAEST. IX.

A Ad hoc dicitur, quod proculdubio Antichristus non est caput demorum malorum, sed hominum tantum, quia nec ordine, nec mirute, nec perfectione illos excedet in malitia, cum sit furus purus viator, ac per hoc non habituras ita malam voluntatem, sicut habent demones, qui in quolibet opere suo sunt mali ad quod etiam naturalibus actibus apponunt circunstantias malas. Antichristum autem nihil prohibet operatur aliud de genere bonum sine materia operis circumstantia, puta quia honorabit parents, & habuimus. Vnde & Angelum custodem habebit perfusurum quandoque, ut ab aliquo deflatis malo. De diabolo autem aliud est dicendum absolute, & aliud infra expositionem presentis litterae, nam abdolure uerum est, quod Lucifer est caput omnium malorum, tam demonum, quam hominum, quod facile deduci potest utendo ratione septimi articuli. Secundum præsentem autem literam diabolus dicitur caput omnium malorum hominum, ita quod tam in 7. quā in 8. art. non est sermo nisi de malis hominibus. Et lydiabulus, non lumen tur pro aliquo uno diabolo solo, sed prout totu[m] ordinem diabolico, uel melius pro Lucifero, ut continet totum ordinem diabolicum, ita quod sensu est, & diabolus, hoc est Lucifer cum suis, uel ordo diabolicus, est caput omnium malorum hominum. Et huius sensu attestantur tentationes hominum, quia non ab aliquo uno diabolo sunt. Vnde patet responsio ad duas primas obiectiones.

A Tertiam autem dicitur, quod in Antichristo ponitur plenitudo malitie non simpliciter, nec Lucifer, sed inter homines, ea rōne, quia in eo est diabolus, hoc est diabolicus ordo, secundum plenum effectum malitie.

In responsionibus ad primum, & secundum simul, dubium occurrat, quia in responsione ad primum dicitur, diabolus & Antichristus non est duo capita, sed unum caput, in responsione autem ad secundum, dicitur, Antichristum esse membrum diaboli. Hęc nō fibiūnūc aduersantur, quia si Antichristus est membrum diaboli, oportet diabolum esse caput Antichristi, ac p[ro] hoc Antichristus est caput subordinatum altiori capituli, diabolo, & sic Antichristus & diabolus sunt duo capita.

¶ Ad hoc dicitur quod diabolus potest dupliciter considerari, scilicet secundum se, uel ut est in Antichristo. Si secundum se, sic Antichristus & diabolus sunt duo capita, quorum unum subordinatur aliis, scilicet Antichristus diabolo, & hoc dicit responsio ad secundum. Si autem consideretur diabolus, ut est in Antichristo, sic ambo sunt unum caput, & sic uerificatur responsio ad primum. Vel, & melius responderetur, quod diabolus & Antichristus dupliciter considerari possunt, primo in ordine ad multitudinem malorum hominum (de quibus est sermo) & sic ambo sunt caput unum corporis unus. Et hoc directe intendit

ARTIC. I.

49

A responsio ad primum, dum duo capita unius, & eiudem omnino corporis mystici excludit. Secundo considerantur inter se, & sic Antichristus respectu diaboli est membrum, diabolus autem caput eius, sicut Deus caput Christi. Cum quo sit, quod respectu multitudinis malorum hominum Antichristus est caput, &

sic Antichristus est caput subordinatum altiori capiti, qui diabolus est. Et hoc dicit responsio ad secundum.

QVAESTIO IX.

De scientia Christi in communi, in qua-
tuor articulos divisâ.

Super questione no
ne articulatum pri
mum.

DE INDE considerandum est de scientia Christi. Circa quam duo consideranda sunt. Primo, quā scientiam Christus habuerit, secundo de unaquaque scientia rum ipius.

CIRCA PRIMUM QUÆRUNTUR QUATUOR.

Trimo, Vtrum Christus habeat ritulam scientiam præter diuinam.

Secundum, Vtrum habuerit sci-
entiam, quā habent beati, uel cō-
prehensoris.

Tertiò, Vtrum habuerit sci-
entiam inditam uel infusam.

Quarto, Vtrum habuerit ali-
quam scientiam acquisiram.

C ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Christus habuerit aliquam
scientiam præter diuinam.

A D PRIMUM sic proceditur. Videtur quod in Christo nō fuerit aliqua scientia præter diuinam. Ad hoc enim necessaria est scientia, ut per eam aliqua cognoscantur, sed Christus per scientiam diuinam cognoscebat omnia. superfluum igitur fuisset quod in eo esset alia scientia.

Prat. Lux minor per maiorem offuscatur: sed omnis scientia creata comparatur ad scientiam Dei

Circa primum igitur habes in tertio sent. Ioannis Capreoli distinctione, uigesimali quæstione prima, argumenta multa Ioannis de Ripa & aliorum, que quoniam procedunt ex extraneis aut immixtis illa (puta quod usus fit species) aut differentiam inter matutinam & uespertinam cognitionem, aut cognitionem creaturarum in uerbo, aut differentiam inter cognitionem enigmaticam & facialem, aut intuitivam, aut etiam magis extraea, aut illa, que in litera hac soluuntur, & scientia dicitur ex propriis, non ex extraneis, refecareque debent superflua, ideo omittenda censu, allatis tantum duobus motiuis. Primum est Deus respectu beatorum le h[ab]et ut species intelligibilis. ergo multo magis potest se habere ut intellectio. Antecedens patet. Et consequentia probat, q[uod]a magis responsum Deo rō habitus seu habitalis forme, quam actus seu forme actualis: sed sp[iritus] h[ab]et rōne habitus, seu habitus forma, intelligere autem habet rationem actus. ergo. Secundum est ex auctoritate Aug. 4. de Trinitate. cult. dicensis de uisione beata duo. primo, quod illa Deus est bonus & beatus, secundo, quod ipsa sola est summum bonum cuius adiungendi gratia præcipit agere quicquid ratione agimus. Ex his enim patet, quod uisus beatorum est quid in creatum, aliquo Deus est bonus & beatus aliquo creato, & aliquid creatum est sumnum bonum & finis ultimus &c.

Circa secundum autem occurrit statim obiectio, quod aliena na-
ture, licet inferat intellectio rem diuinam, non posse esse naturale

Tertius S. Thomæ.

G animæ

Eligio
gor. la
Mor. in
pr.

Art. 3. inter
opera Aug.
10.3.

Art. 1. h[ab]et
qual.

Glo. ad
ibid.